

MOLENROUTE TUBBERGEN

ROUTE 54 km

Wind- en watermolens zijn verbonden met Tubbergen. Samen met het glooiende landschap zijn ze beeldbepalend voor Twente. De molens getuigen van vindingrijkheid van onze voorouders. Via deze route fietst u langs de 7 overgebleven wind- en watermolens in Tubbergen met een uitstapje naar Ootmarsum.

Deze route is ontwikkeld door de Tubbergse molenaars i.s.m. Landschap Overijssel en gecontroleerd door routevrijwilliger Herman Bijen.

20
23

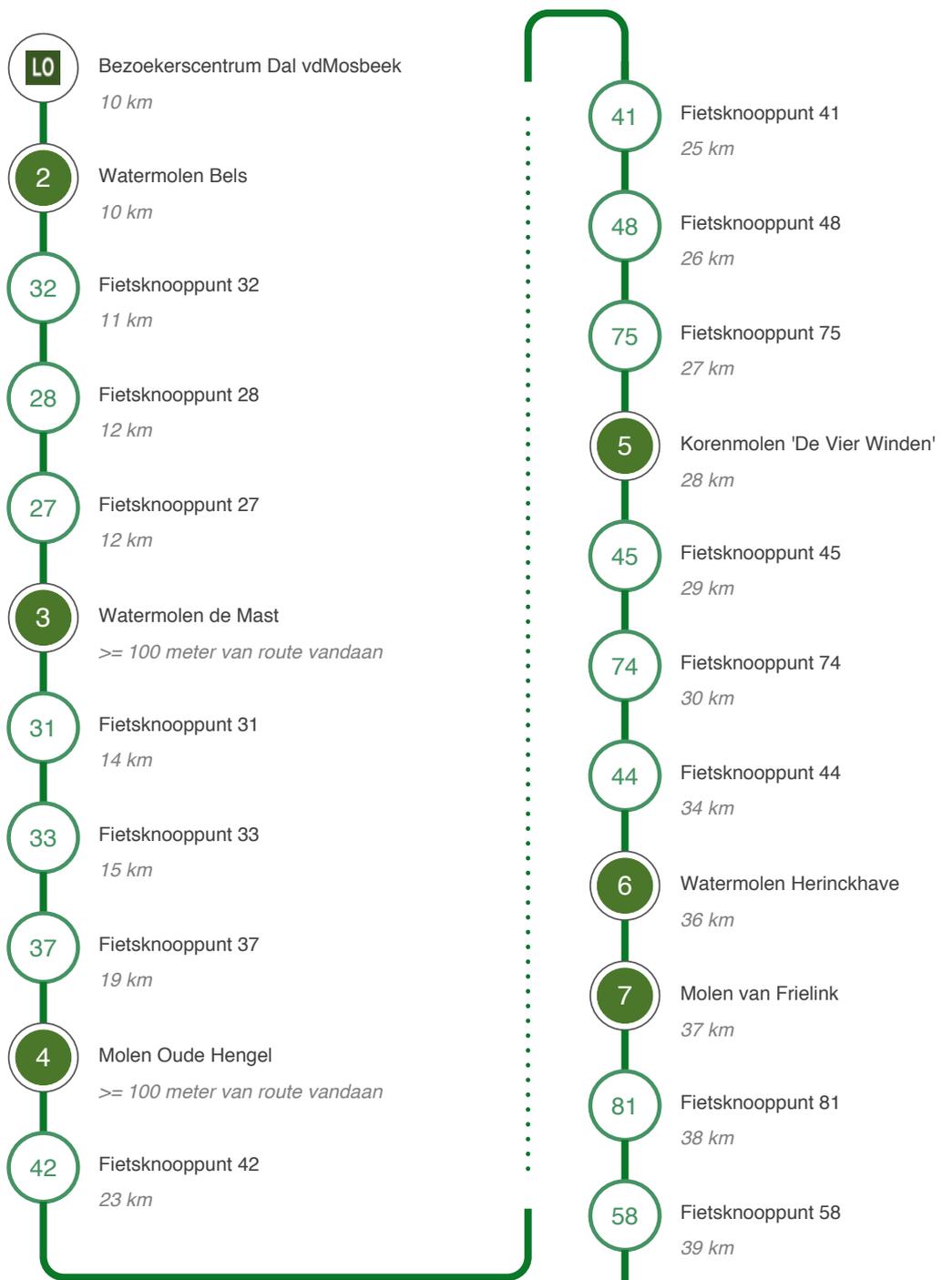
Molenroute Tubbergen

Molenroute Tubbergen

Hoe kom ik bij het startpunt?

Startpunt: Bezoekerscentrum Dal van de Mosbeek / Molen van Bels: Bergweg 8, 7663 TB Mander (gratis parkeren). Bij Restaurant Watermolen van Bels, Camping de Molenhof, Eetcafe Antje en Billie, Restaurant de Molen Fleringen kunt u ook de route starten. Heel veel fietsplezier door dit prachtige landschap!

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

Einde van de route

Molenroute Tubbergen

54 km

Bezoekerscentrum Dal vdMosbeek

Bezoekerscentrum

Welkom in het Bezoekerscentrum Dal van de Mosbeek! Het bestaat uit Infocentrum IJs & Es, Watermolen Bels en Watermolen Frans. In het onbemande Infocentrum IJs & Es wordt het verhaal van Noordoost-Twente op beeldende wijze verteld. Het heeft dezelfde openingstijden als Restaurant Watermolen Bels.

Kracht van het ijs

Na de IJstijd stuwde het ijs de grondlagen in Twente met enorme kracht voor zich uit. De vorm van infocentrum IJs & Es verbeeldt de kracht van het ijs. Binnen vind je informatie over het ontstaan en de vroege bewoning van dit deel van Twente, een gebied waar veel prehistorische vondsten zijn gedaan.

Watermolens

Afwisselend in Watermolens Bels en Frans geven de molenaars op zondagmiddag maaldemonstraties. Ook erg leuk voor kinderen. Als Watermolen Frans open is, kun je de expositie over de geschiedenis van de molen en het molenaarsleven bekijken.

Bijzondere natuur

Natuurgebied Dal van de Mosbeek is een beschermd Natura2000-gebied. De grond bestaat uit keileem en dekzand waardoor bronnen met kalkrijk grondwater ontstaan zodat er bijzondere planten groeien. Om het bronnenlandschap te behouden, neemt Landschap Overijssel maatregelen om verdroging tegen te gaan.

<https://www.landschapoverijssel.nl/gebieden/bezoekerscentrum-dal-van-de-mosbeek>
(Bezoek Dal van de Mosbeek)

<https://www.landschapoverijssel.nl> (Routes Landschap Overijssel)

Watermolen Bels

Watermolen Bels

Hier stonden ooit 2 watermolens. In 1725 werd een papiermolen gebouwd op de oever waar nu het restaurant staat. Deze maakte deel uit van een florerende papierindustrie waarbij ze uit lompen papier maakten. Toen de papiermakerij steeds minder opbracht, is de molen in 1860 omgebouwd tot korenmolen.

Chicoreimolen

In 1845 kwam een chicoreimolen op de andere oever. Chicoreiwortels werden gemalen en gebrand om er koffie van te zetten. Chicoreikoffie was toen populair voor mensen voor wie echte koffie te duur was.

Theeschenkerij

In 1916 kocht Jannes Bels, paardenhandelaar uit Vasse, het molencomplex en werd ook de chicoreimolen een korenmolen. Sinds 1958 is Landschap Overijssel eigenaar. Na een grondige restauratie startte de familie Bels in 1962 Theeschenkerij Watermolen Bels, nu uitgegroeid tot volwaardig restaurant.

Maaldemonstraties

Op zondagmiddag geven molenaars maaldemonstraties, afwisselend bij Watermolen Bels en Frans.

Watermolen de Mast

Oudste molen

Dit is de oudste nog werkende watermolen in Twente. In 1433 was deze 'Mastesmolen' in het bezit van de bisschop van Utrecht. Hij werd destijds gepacht door Reynolt van Coevorden. In het verleden is de molen gebruikt voor het persen van olie uit zaden en voor het malen van koren.

Hazelbekke

De molenkolk ligt aan de overkant van de Denekamperweg en wordt op peil gehouden door de Hazelbekke. Benedenstreams wordt de beek Onderbeek genoemd en bij Tubbergen heet hij Heinemansbeek en Markgraven.

Bakspieker

Naast de molen zie je de voormalige bakspieker; een schuurtje in Saksische stijl met originele bakoven. Hierin werd van het gemalen graan brood en koek gebakken. De oudste sporen van een vaste bakoven zijn rond 4.000 vChr nagelaten door de Bandkeramiekers, de eerste landbouwers.

Landschap Overijssel

Landschap Overijssel zet zich niet alleen in voor natuurbeheer, maar ook voor behoud van cultureel erfgoed dat het landschap betekenis geeft en waardevol maakt. Sinds 2020 is Landschap Overijssel eigenaar van de molen. Openstelling: 2e en 4e zaterdag van de maand 13.30 - 16.30 uur en op afspraak.

<https://landschapoverijssel.nl/eropuit/twente/watermolen-de-mast>
(landschapoverijssel.nl/demast)

Molen Oude Hengel

Molen Oude Hengel

In Twente vertellen molens het verhaal over vroegere productiemethoden. Veel molens zijn inmiddels verdwenen. En dat is jammer, want daarmee verdwijnen karakteristieke, landschappelijke objecten en de verhalen erover. Molen Oude Hengel in Ootmarsum was vroeger in gebruik als korenmolen.

Landschap Overijssel

Sinds 2020 is Landschap Overijssel eigenaar van Molen Oude Hengel. Samen met vrijwilligers zorgen wij ervoor dat de molen behouden blijft.

Korenmolen 'De Vier Winden'

Kleijsen

De Vier Winden wordt ook wel Kleijsen's Möll genoemd. De Kleijsenweg, waaraan de molen ligt, herinnert nog steeds aan deze molenaar en eigenaar. De molen is nu eigendom van de Stichting De Vier Winden.

Windkorenmolen

De molen is gebouwd in 1862. Het is een zogenaamde windkorenmolen; een achtkantige bovenkruier met stelling. De

molen heeft een vlucht van 22.50m en is ingericht als korenmolen met twee koppels maalstenen.

Ook zonder wind

Bijzonder is dat met de molen ook bij windstil weer kan worden gemalen. Dit leverde de molenaar in de jaren dertig van de vorige eeuw extra inkomsten op. Een tweede steenkoppel werd via een aandrijfriem aangedreven door een dieselmotor.

Mechanisch luiwerk

Het oorspronkelijke luiwerk, aangedreven door de wind, kan niet altijd worden gebruikt. Om de zakken graan toch omhoog te kunnen takelen, is een uniek tweede mechanisch luiwerk (foto) in de molen aangebracht.

Open: zaterdag 13.30 - 16.30 uur of op afspraak.

6

Watermolen Herinckhave

De molen

De watermolen (korenmolen) van Herinckhave ligt aan de Herinckhaveweg in Fleringen en is onderdeel van het landgoed behorende bij de havezate Herinckhave. De molen is voor het eerst genoemd in 1521. Het huidige gebouw dateert waarschijnlijk uit 1645 met als kenmerk een onderslagmolen.

Vrijwilligers

Een team van vrijwillig molenaars zorgt ervoor dat de molen regelmatig draait. Het molenrad heeft een diameter van 4.30m, met daarop 29 schoepen van 90cm breed. Het water om de molen te laten draaien wordt aangevoerd vanuit de Fleringer Molenbeek. De molen is eigendom van familie Von Bönninghausen.

Luiwiel

Een steenkraan wordt in een korenmolen gebruikt voor het optillen, omdraaien en verplaatsen van de molensteen, waarna de steen bijvoorbeeld gebild (gescherpt) kan worden. In de nok van watermolen Herinckhave bevindt zich een luiwiel waarmee mogelijk dezelfde handelingen verricht werden.

Deze krachtsinspanning gebeurde letterlijk met man en macht (ook zittend). Dit luiwiel is uniek in Nederland.

Openstelling: april t/m oktober elke 1e zaterdag van de maand van 13-16 uur; buiten deze tijden op afspraak.

Molen van Frielink

Windmolen

De molen van Frielink, ook wel Fleringer molen genoemd, staat langs de Ootmarsumseweg tussen Fleringen en Albergen. Deze windmolen is in zijn huidige vorm gebouwd in 1846, ter vervanging van de olie-korenmolen die in 1844 door brand werd verwoest.

Grondzeiler

De huidige molen is een koren- en pelmolen van het type grondzeiler (bovenkruier). De molen heeft een vlucht van 22 m en beschikt over twee koppels maalstenen en een pelsteen. Sinds 2020 is Landschap Overijssel eigenaar van de molen. Samen met vrijwillige molenaars houden wij de molen draaiende.

Pelmolen

In een pelmolen werd vroeger gerst tot gort (en later rijst) gepeld, om het kaf van de graankorrel te scheiden. Een pelmolen kan pas werken bij een windkracht van ten minste 5 Bft. De meeste pelmolens hebben naast pelstenen ook maalstenen.

Maalsteen

Zo kan er bij onvoldoende wind voor het pellen nog wel graan gemalen kan worden. De gerst wordt bovenop de bovenste pelsteen, de looper, gestort en de korrels worden door de draaiende steen naar het pelblik geslingerd. Openstelling: zaterdags van 13.30 - 16.30 uur en op afspraak.

Grote Geesterse Molen

De grote molen

Deze zogenaamde grote molen is gelegen aan de Hardenbergerweg en is gebouwd in 1867 als korenmolen. Vroeger waren er ook enkele kleinere molens in Geesteren. In 1995 werd de molen eigendom van de Stichting Grote Geesterse Molen. Hij wordt ook "de molen van Kienhuis" genoemd, de vroegere eigenaar.

De techniek

De molenwieken hebben een vlucht van 20.90 m. De molen beschikt over een koppel maalstenen. Op gezette tijden wordt door vrijwillige molenaars graan gemalen.

Molenschool

Elke zaterdagmorgen wordt er op de molen instructie gegeven voor vrijwilligers die een opleiding voor molenaar volgen. De theoretische informatie wordt door twee instructeurs aan de hand van de praktische handelingen verzorgd.

In de praktijk komt het er ook op neer dat de vrijwilligers kennis opdoen van het weer en de molentechniek. Daartoe hebben de instructeurs uniek opleidingsmateriaal ontwikkeld. Op de foto het billen van de maalsteen.

Openstelling: zaterdags van 09.30 - 13.00 uur.

Watermolen Frans

Mosbeek

De watermolen van Frans is een van de drie watermolens die vroeger langs de Mosbeek stonden. Deze watermolen ligt langs de Oosteriksweg in Mander. Evenals de andere watermolens in de gemeente Tubbergen is ook deze watermolen van het type bovenslagmolen.

Landschap Overijssel

De molen is bijna een eeuw lang eigendom geweest van de familie Frans. Sinds 1963 is Stichting "Overijssels landschap" eigenaar. Een vrij grote molenkolk ligt direct naast de molen voor opvang van het beekwater.

Waterkracht

In de molen bevindt zich een koppel maalstenen dat door waterkracht wordt aangedreven. In het molengebouw is een info- en tentoonstellingsruimte ingericht. De molen wordt zeer regelmatig gedraaid door vrijwillige molenaars.

Papier

De molen is in 1711 gebouwd voor de papierfabricage. Aangedreven door waterkracht stampten de hamers van de molens oude lompen tot vezels. Deze vezels vormden een brij, die in zeeframen werd uitgeschept, geperst en gedroogd tot kwaliteitspapier.

Drogen

De papierenvellen werden gedroogd aan rekken met knijpers (foto). Voor het beschrijfbaar en sterker maken van het papier werd het gedompeld in de lijmketel, die gevuld was met een warm mengsel van water, dierlijke lijm en aluin. Hierna ging het weer terug naar de droogschuur.

Openstelling: dagelijks

